

Vabariigi Valitsuse määruse
“Paganamaa maastikukaitseala kaitse-eeskiri” eelnõu
SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

„Looduskaitseaduse“ § 10 lõike 1 kohaselt on Vabariigi Valitsusel õigus võtta määrusega ala kaitse alla ning kehtestada ala kaitsekord. Paganamaa maastikukaitseala territoorium on olnud osaliselt kaitse all alates 1979. aastast, mil ENSV Ministrite Nõukogu 24. septembri 1979. a määrusega nr 497 “Looduskaitsealade edasise väljaarendamise kohta” võttis kaitse alla Paganamaa maastikukaitseala. Vabariigi Valitsuse 30. juuli 1996. a määrusega nr 204 "Paganamaa ja Väike-Palkna maastikukaitseala kaitse-eeskirjade ja välispiiri kirjelduste kinnitamine" korrigeeriti ja kinnitati kaitseala piirid ja kaitsekord.

Vastavalt “Looduskaitseaduse” § 91 lõikele 1 kehtivad enne selle seaduse jõustumist kaitse alla võetud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitseks kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord seni, kuni selle seaduse alusel kehtestatakse uued kaitse-eeskirjad. Seega ei võeta määrusega kaitse alla uut ala, vaid laiendatakse olemasolevat kaitstavat loodusobjekti ning kehtestatakse uus kaitse-eeskiri.

Esitatava Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaministeeriumi Võrumaa keskkonnateenistuse looduskaitse peaspetsialist Pille Saarnits, nõuetekohast vormistust on kontrollinud Keskkonnaministeeriumi looduskaitse osakonna spetsialist Liina Vaher (tel 626 2887). Eelnõu keeleteimetaja oli Enel Ormus (tel 626 2906) ja eelnõu õigusekspertiisi on teinud õigusosakonna juhataja kohatäitja Mirjam Vili (tel 6262 825).

2. Eelnõu sisu

Kaitseala eesmärk on vaheldusrikka mõhnastikureljeefiga loodus- ja pärandkultuurmaastiku, metsa- ja niidukoosluste, Piirioru ja selles paikneva järvedeaheliku kaitse ning EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) I lisas nimetatud elupaigatüübi – vähe- kuni keskoitelise mõõdukalt kareda veega järve (3130 – kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt direktiivi 92/43/EMÜ I lisale) kaitse.

Kaitse-eeskirja kohaselt on inimestel lubatud kaitsealal viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi, pidada jahti ja püüda kala. Telkida ja lõket teha võib kohtades, mille kaitseala valitseja on selleks ette valmistanud ja tähistanud. Õuemaal on lubatud telkida ja lõket teha omaniku loal. Kaitsealal on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata kohtades. Rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata kohtades on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul. Sõidukiga on lubatud sõita kaitseala teedel. Kaitseala vetel on lubatud sõita mootoriga ujuvvahendiga. Maastikusõidukiga tohib väljaspool teid sõita ainult kaitseala valitseja nõusolekul. Sõidukiga sõitmine väljaspool teid, mootoriga ujuvvahendiga sõitmine kaitseala vetel ja maastikusõidukiga sõitmine valitseja nõusolekuta on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, selle kaitse-eeskirjaga lubatud töödel, valitsemisega seotud töödel ning valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel.

Kaitseala valitseja nõusolekuta ei või kaitsealal muuta katastriüksuse kõlvikute piire ega kõlvikute sihtotstarvet, koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid, väljastada metsamajandamiskava, kinnitada metsateatist, kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut, anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks, anda projekteerimistingimusi ning ehitusluba.

Kaitseala on tsoneeritud kaheks sihtkaitsevööndiks ja üheks piiranguvööndiks. Sihtkaitsevööndid on vajalikud metsakoosluste loodusliku arengu paremaks tagamiseks ning väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks. Sihtkaitsevööndeid on kaks, kuna koostatava kaitsekorralduskava kohaselt on seal kavandatavad tööd erinevad ja neid käsitletakse vööndite kaupa eraldi.

Sihtkaitsevööndis on keelatud majandustegevus, loodusvarade kasutamine ja uute ehitiste püstitamine, välja arvatud tee rajamine, tehnovõrgu rajatise või tootmisotstarbeta ehitise püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks ning olemasolevate ehitiste hooldustööd. Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu tagamiseks ning kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus, koosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile, kusjuures metsakoosluse kujundamisel on kaitseala valitsejal õigus esitada nõudeid raieaja ja -tehnoloogia, metsamaterjali kokku- ja väljaveo ning puistu koosseisu ja täiuse osas. Kuna kaitsealal ei leidu adru ega pilliroogu, ei ole vaja reguleerida ka nende kogumist. Samuti ei ole vajalik veerežiimi taastamise reguleerimine, olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd ega parkide ja arboreetumite kujundamise reguleerimine.

Kaitseala piiranguvööndis on majandustegevus lubatud. Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis lubatud uute ehitiste, kaasa arvatud ajutiste ehitiste püstitamine, veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine ning uute veekogude ja maaparandussüsteemide rajamine. Piiranguvööndis on keelatud puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine, maavara kaevandamine, biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine looduslikul rohumaal, metsamaal ning haritaval maal veekogule lähemal kui 25 meetrit, puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt ja uuendusraie, välja arvatud turberaie, mille juures tuleb säilitada koosluse liikide ja vanuse mitmekesisust.

Kaitseala tüüp on maastikukaitseala, kuna suur osa kaitsealast asub eramaal ning ala on või on olnud mõjutatud inimtegevusest. Looduslike koosluste osakaal on väiksem ja nende kaitset on võimalik tagada tsoneeringuga kehtestatud piirangutega.

Kaitseala kaitsekorra väljatöötamisel on arvestatud kaitsealal esinevaid loodusväärtusi ja kaitse-eeskirja, kaitseala tsoneeringu ning kaitsekorra kohta koostatud eksperdiarvamust. Kaitse-eeskirjaga kehtestatavad piirangud on sätestatud ulatuses, mis tagab kaitsealal esinevate liikide ja looduslike elupaikade soodsa seisundi. Leebem kaitseriim seaks ohtu kaitseala eesmärkide saavutamise ja loodusväärtuste säilimise.

Paganamaa maastikukaitseala pindala on 1019,3 hektarit, sellest on eramaad 649,5 hektarit, riigimetsamaad 29,2 hektarit ning jätkuvalt riigi omandis olevat maad 126,8 hektarit. Kaitseala pindalast oli seni kaitse all 869,4 ha.

3. Maaomanike seisukohad

„Looduskaitseaduse“ § 9 kohase kaitse alla võtmise menetluse käigus on moodustatavast kaitsealast ja seal kehtima hakkavast kaitse-eeskirjast kinnisasja omanikke teavitatud posti teel tähtkirjaga (on saadetud 4 kirja) ning palutud avaldada arvamust, teha ettepanekuid ja esitada pretensioone. Kirjad sisaldasid teadet, et kui pretensioone ning ettepanekuid ei esitata, loetakse kaitse-eeskiri kooskõlastatuks. Pahkla (86502:002:0340), Jaagu-Andrese (86502:002:0241) ja Kalmu (86502:002:0035) maaüksuste omanikele rahvastikuregistris saadud aadressidele saadetud kirjad adressaatideni ei jõudnud, nende omanikele avaldati kuulutus üleriigilise levikuga ajalehes Postimees.

21. detsembril 2004 toimus kaitse-eeskirja avalik arutelu, mille toimumise ajast ja kohast oli teatatud Avalikes Teadaannetes, kohalikus ja üleriigilise levikuga ajalehes ning kuhu kõik maaomanikud olid kutsutud kirjalike kutsetega (saadetud 48 kutset). Arutelul osalesid Varstu Vallavalitsuse, Vastse-Roosa piirivalvekordoni ja Võrumaa Keskkonnateenistuse esindajad ning seitsme kaitsealale jääva kinnistu omanikud. Täpsema info saamise huvides oli koosolekul osalejatele antud võimalus esitada oma pretensioonid ja vastulaused kirjalikult nii koosoleku ajal kui nädala jooksul pärast koosolekut.

Paganamaa maastikukaitseala kaitse-eeskirja eelnõu avalik väljapanek toimus 06.12.–19.12.2004 Võrumaa keskkonnateenistuses ja Varstu Vallavalitsuses.

Oma arvamuse esitasid 5 maaomanikku, kelle arvamused on kokkuvõtlikult esitatud tabelis. Ülejäänud maaomanikud kirjale ei vastanud.

	Maaüksus	Pindala, ha		Märkuse sisu	Tulemus
		Kokku	Kaitsealal		
1.	Liivasaare 86502:002:0730	1,8	1,8	Omanik toetas regulatsioonide vajadust ning tegi kaitse-eeskirja piirangute kohta kolm ettepanekut.	Omanikule on selgitatud kaitse-eeskirja piirangute põhjusi ning seda, miks tehtud ettepanekuid ei saa arvestada.
2.	Tornimäe 86502:002:1290 Koidula 86502:002:0600 Mäe-Noorpera 86502:002:0962	25,4 26,8 13,2	25,4 26,8 13,2	Omanik soovis metsaraie piirangute leevendamist, sihtkaitsevööndite kompensatsiooni-süsteemide väljatöötamist ning spetsialistide arvu suurendamist, mis kiirendaks kinnistute vahetamise protsessi.	Omanikule on selgitatud piirangute vajadust ning kinnistute vahetamise korda.
3.	Ede-Kikka 86502:002:0901/2	42,5	42,5	Omanik rõhutab "Asjaõigusseadusest" tulevat isiku täielikku õigust enda omandi üle ja teeb kaks ettepanekut eelnõu kohta.	Omanikule on selgitatud piirangute vajadust ning põhjendatud, miks ei ole võimalik ettepanekut arvestada.
4.	Kannikese 86502:002:0040	15,5	15,5	Omanik tegi ettepaneku muuta kaitseala piiri nii, et kogu maaüksus kuuluks piiranguvööndisse.	Ettepanek arvesse võetud, kuna seal ei asu esmatähtsaid elupaiku ja seal kaitstavate poollooduslike koosluste kaitse on tagatud piiranguvööndi kaitsekorraga. Ka kaitseala sihtkaitsevööndi piir kulgeb loogilisemalt.
5.	Roosa metskond - kvartal RS 114 86502:001:0520	29,5	29,5	Ettepanek jätta kaitsealalt välja kvartali eraldis nr 1 (5 ha), kui looduskaitse jaoks väärtusteta metsaala.	Ettepanekut ei ole võimalik arvestada, kuna kaitseala välispiiriks ei saa olla eraldise piir. Kavandatav kaitsekord ei takista olemasoleva metsakultuuri hooldamist.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Paganamaa maastikukaitseala kaitsekorra kavandamisel on lähtutud „Looduskaitseaduses“ esitatud nõuetest ning arvestatud vastavust Euroopa Ühenduse õigusele, eelkõige EÜ nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta ja EÜ nõukogu direktiivile 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta. Paganamaa maastikukaitsealale jääv ala on Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615-k "Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri" punkti 1 alapunkti 42 ja 271 kohaselt

määratud Natura 2000 võrgustiku alaks.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse jõustumisele peab järgnema erinevate maamaksumäärade kinnitamine, mis tuleneb määrusega kehtestatavatest majanduspiirangutest. Sellega korrigeeritakse ühtlasi valdade eelarvesse laekuva ja riigi eelarvest kompenseerimist vajava maamaksu suurust.

Määruse jõustumine ei too kaasa organisatsioonilisi muudatusi.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub "Riigi Teataja seaduse" § 5 lõikes 5 sätestatud ajal.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Paganamaa maastikukaitseala kaitse-eeskirja eelnõu ja seda käsitleva eksperdiarvamuse on kiitnud heaks Võru Maavalitsus ja Varstu Vallavalitsus.

Villu Reiljan

Minister

Annika Velthut

Kantsler